

РЯБЕЦЬ Н. М., кандидат економічних наук, доцент

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана»*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний глобальний світ проходить у своєму розвитку етап цифрової революції – періоду, в рамках якого всесвітня діджиталізація відіграє одну із найголовніших трансформаційних ролей, надаючи віртуальному простору і таким технологіям, як Інтернет, робототехніка та штучний інтелект широкі можливості щодо реалізації кардинальних змін методів та механізмів роботи та формату життя, як бізнесового, так і суспільного. Глибоких трансформацій зазнає також і дизайн мислення індивідуумів. Людство постало на порозі нових викликів та ризиків. Формат інформаційного поля демонструє стрімкі зміни і активно впроваджується в усі сфери життєдіяльності та бізнесової активності, соціальних мереж, хмарні технології, різноманітні девайси та гаджети. Глибинні глобальні і кардинальні локальні зміни формують навколо сучасного соціуму граничні ситуації, що спричиняють появу певних об'єктивних питань: «Чи не випереджають сучасні трансформації за своїми темпами глобальне суспільство, і чи насправді воно бажає змін та прагне до них?».

Вітчизняний соціум, як паритетний суб'єкт глобального суспільства, також щиро прагне до якісно позитивних змін, що засвідчує його історична ретроспектива. Трансформації настають дуже стрімко, і для тих країн та їхнього населення, які не готуються до них, вони будуть неочікуваними, а їх наслідки непередбачуваними та у більшій мірі негативними. Діджиталізація є тригером не лише глобальних змін і перезавантаження суспільства, вона кардинальним чином трансформує звичний формат

способу життя та видозмінює його стратифікацію. Формується новий клас, що являє собою чисельну групу, переважною мірою, освічених і молодих людей зі стабільним рівнем достатку, яка пропагандує та популяризує цифрову культуру та економічний неретів – цифрові бізнес і менеджмент. Процес менеджменту персоналом все більше автоматизується, комп'ютерні системи наповнюються аналізом кон'юнктури ринку, селектуючи найбільш результативні рішення із їх множин. У переважній більшості країн світу цифрова трансформація перетворюється на сферу активної державної політики: шляхом стимулювання бізнесу і громадян до участі у діджиталізації, побудови національних ефективних цифрових інфраструктур, залучення інвесторів, передусім приватних, до створення цифрових платформ, що матимуть широкий діапазон функціонування – від фінтеху до освітніх, медичних, промислових, логістичних та ін.

Діджиталізація як така передбачає масштабне впровадження комплексів, що є повністю автоматизованими та роботизованими. Роботи придуть на зміну чималій кількості професій, деякі з яких взагалі матимуть нульовий попит та затребуваність на глобальному ринку праці. Пріоритетного значення та конкурентні переваги будуть мати ті, хто вміє швидко адаптуватись до динамічного світу, досить легко опануватиме нові спеціальності, серед яких: біофармакологи, ІТ-медики та генетики, кібернетичні аналітики, програмісти, екологи та дизайнери тощо. Роботи реформують як національні, так і глобальний ринок праці. Внаслідок реалізації прогнозованої масштабної практичної імплементації автоматизованих і роботизованих комплексів, виконання більшості видів механічних та рутинних робіт буде делеговане робототехніці. Відповідно до наявних прогнозних даних до 2030 року, переважна частина робочої сили в бізнес-організаціях буде представлена самозайнятими особами, які працюватимуть на контрактній основі та будуть вмотивовані на

забезпечення самореалізації та приватності. Вже зараз, практично перед кожним найманим працівником постало питання: «Чи під силу організувати себе належним чином, в умовах надшвидких змін? Які інструментарій та моделі самоменеджменту варто застосовувати?».

В умовах цифрового суспільства людському потенціалу має надаватись на всіх, без виключення рівнях управління, пріоритетність серед фокусів уваги, перш за все її інтелектуальній компоненті, яка здатна до комерціалізації та забезпечення генерування високого рівня доданої вартості, що у майбутньому чинитиме визначальний вплив на, як мікро-, так і макрорівні, конкурентоспроможність [1, с 46].

Гостро актуалізується феномен «цифрова компетенція», стосовно якого погляди більшості дослідників сходяться на тому, що його контекст формує цілісна сукупність знань, умінь, навичок, які є необхідними для забезпечення впевненого та ефективного застосування та користування інформаційно-комунікаційними технологіями у професійному та повсякденному житті. Варто наголосити на тому, що компетенція в області діджитал технологій має сприйматись не лише виключно як знання щодо певних технічних навичок, але й як знання, що більшою мірою сконцентровані на когнітивних, емоційних та соціальних аспектах життєдіяльності у цифровому просторі [2]. Отже, цифрові компетенції репрезентують здатність особистості розуміти засоби комунікації, відшуковувати інформацію та критично її аналізувати і дискутувати з іншими за допомогою новітніх інструментів та технологій у інформаційно-комунікаційній сфері.

Цифрова трансформація у майбутньому суттєво вплине на систему методів, інструментів, зміст та видову структуру освітнього процесу, який буде реалізовуватись за наступною формулою: освіта, що є безперервною протягом життя. Онлайн та оффлайн ситуативні кейси будуть у вільному доступі для представників всіх вікових категорій населення, особливо для

групи людей третього віку, затребуваність та рівень ресурсності яких значно зростає і підвищуватиметься і надалі.

Френсіс Фукуяма, філософ сучасної епохи, наголошує на тому, що світовий бекграунд демонструє прямий взаємозв'язок між розвиненими державами та реформами, що було реалізовано ними, в освітній сфері. Вже зараз, на етапі, коли діджиталізація лише набирає обертів, знання та досвід перетворюються на один із найцінніших ресурсів. Дана тенденція буде лише посилюватись і надалі, вони вартуватимуть більше за грошові ресурси, які будуть спрямовуватись на підвищення рівня власної компетенції.

Таким чином, простір для інтелектуалів – тих, які безпосередньо є носіями і генерують креативні думки та ідеї, мають коректне, а не драматизоване цифрове мислення, перспективно передбачають серйозні проблемні аспекти та їх вирішення, спроможні до діагностики та розумової ясності, активно використовують ШІ-технології, буде стрімко розширюватись. Важливого значення набуває комунікація між ними, яка матиме інший – вищий вимір. Серед їх числа з'являться необхідні часу та подіям лідери, які стануть джерелом позитивних зрушень, так як незаперечним є той факт, що зміни не стаються самі по собі. Від прекаріату, з доброї волі представників нової еліти та її кінцевої потреби трансформацій зазнає і формат соціальних відносин. На думку експертів, почнуть функціонувати так звані соціальні ліфти, які наразі сконцентровані у руках та сфері впливу багатства і влади – всього один відсоток верхівки.

Не маємо жодних ілюзій, що всі трансформаційні процесу в епоху діджиталізації відбуватимуться без перешкод, адже все нове завжди наражається на супротив різної інтенсивності. Вже зараз формою прояву такого неприйняття є жорстока інформаційна війна, на забезпечення якої

мобілізовано новітні цифрові технології. Так, наприклад, Росія вже тривалий період часу веде агресивну «гру на чужому полі», її боти провадили активну діяльність щодо процесу Brexit, чинили вплив на перебіг американських виборів, а також спрямовували зусилля на посилення сепаратистських настроїв у Каталонії. Щодо України, то наша держава була пріоритетною сферою її брудної інформаційної війни, численна армія поширювачів тролінгів та ботів продукувала без упину фейки та псевдоефекти на українському просторі. В середині ж нашої держави часто у своєрідному дефіциті перебувала політична культура, а політичні коментарі трансливали не конструктивну позицію влади, а зверхньо-знижений «голос народу». Невід’ємне, гарантоване Конституцією право висловлювати власну думку перетворювалося на потужний потік взаємного приниження.

Беззаперечним є той факт, що діджиталізація вже протягом тривалого часу активно застосовується в політичній боротьбі, яка також підлягає трансформуванню. Настав час перетворення політичної боротьби на азартне змагання між її суб’єктами за кількість реальних, актуальних і важливих справ для індивідуумів та суспільства, які втілювали б конкуруючи між собою команди, які претендують, в якості переможної відзнаки, на «владу», або як зазначав французький філософ Габріель де-Тард – використовувати так звані «дуелі еліт» з метою селекції кращих, більш результативних. Головним та неупередженим асистентом арбітра-народу в даній конкуренції була б діджитал-трансформація, штучний інтелект, що є одним із її продуктів, які б забезпечили безпомилкове обрання переможця. Найвищу цінність демократії становить саме надання громадянам прозорості можливості свідомого, колективного та відповідального вибору в країні, орієнтованої на успіх. Сутність цифрового перезавантаження суспільства також полягає в тому, щоб воно було завжди дієздатним щодо забезпечення і контролю умов реалізації та

перебігу цивілізованої, демократичної та соціально орієнтованої «дуелі еліт».

Отже, одним із бажаних результатів цифрової трансформації суспільства, зокрема й українського, має стати формування нового класу, діджиталізована еліта, яка вільно, на принципах прозорості та відкритості, володіє актуальними стратегічними технологіями, а також здатністю надавати нового формату та якісно змістовних характеристик як українській політиці, так і Україні в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 105–112.
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р.